

Marie,
het weesmeisje aan de waterkant

François Van Kerckhoven

MARIE,
het weesmeisje
aan de waterkant

Auteur: F. Van Kerckhoven
Foto en coverontwerp: FVK
ISBN: 978 94 651 2255 7
© François Van Kerckhoven 2024
E-mail - hetdorp@telenet.be

Alle foto's die in het boekwerk voorkomen zijn eigendom van de auteur of zijn met toestemming van de eigenaar(s) geplaatst.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur

Inhoud

Voorwoord	7
1 - Rupelstreek, bevrijding met nare gevolgen	9
2 - De eerste dag van een nieuw leven	24
3 - Drie dagen in de week naar de Winterschool	43
4 - Voor het eerst werken op een steenbakkerij	59
5 - Dik Dréke met zijn houten been	75
6 - Op de grote bureau geroepen	91
7 - Stoute schoenen aangetrokken	107
8 - Gamster met een mysterieuze brief	123
9 - Ongeduldige kruidenierster	139
10 - Kruideniersvrouw wordt je niet zomaar	155
Epiloog	173
Dankwoord	177

Voorwoord

De Rupelklei, product waar in de Rupelstreek bakstenen werden gemaakt, had niets met een wereldoorlog. Alleen dat hij niet kon ontgonnen worden in de eerste jaren van het conflict. Naargelang de jaren verstreken ging men weer aan het werk. 1944 was zo 'n jaar dat men het einde van de strijd zag aankomen. Er waren steeds minder vijandelijke soldaten te bespeuren in het straatbeeld. Het enige wat de bevolking nog schrik kon aanjagen waren de vliegende bommen. Eerst waren er de V1 bommen die geregeld ergens op woonwijken neerkwamen. Later kwam dan de V2. Die was gevaarlijker en richtte daardoor ook meer schade aan. Als werden ze voor het merendeel op grotere steden gericht, toch deelden kleinere gemeenten in de schade. Naast de schade was er ook de menselijke tol die de bommen eisten. Gehuchten als "Hoek" in Boom en "Hellegat" in Niel deelden in de klappen. Deze kregen de onverdienstelijke eer om op het einde van de oorlog nog een bom te ontvangen. Beiden met de benodigde slachtoffers als resultaat. Soms met nog enkele overlevenden die na de inslag niets meer hadden maar gelukkig nog in leven waren. Anderen blijven alleen achter maar zijn alles kwijt met inbegrip van beide ouders. Hoe kan zo iemand nog verder leven, zeker op zeer jonge leeftijd. Marie, het hoofdpersonage, zal het twee keer in haar leven meemaken. Ze zal onder lichte dwang met Rupelklei aan de gang moeten. Ze zal moeten leven tussen medelijden en afgunst en meermaals gekleineerd worden. Ze zal al op jonge leeftijd de macht van bazen en oudere mannen tegenkomen. Dat alles zal haar sterken om uiteindelijk een eigen leven op te zetten. Een leven dat men na alles wat ze meemaakte geslaagd genoemd kan worden. Als dan de woorden van haar eerste vriendje: 'Ooit kom ik je halen' nog bewaarheid worden, mag MARIE zich gelukkig prijzen met: "EEN LEVEN AAN DE WATERKANT".

Hoofdstuk 1

Rupelstreek, bevrijding met nare gevolgen

Boom/Niel 1944

Gedurende bijna vier jaar ging de bevolking in de Rupelstreek gebukt onder het juk van de Duitse bezetter. Op vier september 1944 was het dan eindelijk zover. Een colonne van geallieerde voertuigen, komende vanuit Brussel, davert over de Boomse bruggen. Iedereen komt uitgelaten naar buiten gelopen en men viert feest. De soldaten die op de voertuigen zitten krijgen bloemen toegeworpen. Hier en daar springt een jonge dame mee op een van de voertuigen om de soldaten te kussen. Wanneer de

hele colonne over de bruggen gereden is wordt er nog verder gefeest in de omliggende cafés. De bevrijding is nu een feit en dat laten de bewoners uitbundig merken. Ook diegene die

niet langs de route van de bevrijders wonen feesten mee. Langs de Kapelstraat, baan van Terhagen naar Boom, komen er ook enkele geallieerde voertuigen voorbij. Kinderen en ouderen komen naar de baan gelopen om te zwaaien met vlaggetjes.

In de wijk “Hoek” is de plaatselijke café het middelpunt van de feestelijkheden. Er wordt gedanst en gedronken tot in de late uurtjes. De volgende dag gaat het leven verder als voordien.

Afgezien van enkele gewerschoten in de verte is er van oorlog nu geen spoor meer te bespeuren. Dat bevrijd gevoel wordt soms onderbroken door het loeiende geluid van sirenes die na enkele minuten terug zwijgen. Iedereen maakt zich op om het leven van voor de oorlog stilaan terug op te nemen. Naarmate de tijd vordert loeien de sirenes nog slecht heel sporadisch.

In een van de vele smalle straatjes welke allen de naam “Hoek” dragen, spelen kinderen buiten. Het zijn de veertienjarige Marie en haar iets oudere buurjongen Clement. Het steegje heeft aan een zijde huisjes staan die uitkijken op een hoge blinde muur. Dat is de loods waarin een bedrijf gevestigd is dat kleine sloepen voor binnenschepen repareert en nieuw maakt. Ze lopen het straatje op en af tot aan het einde. Daar lopen ze de trap op die voorzien is van een schot tegen hoog water. Boven aan de trap staan ze aan de boorden van de Rupel. Van daaruit kunnen ze in de verte de bruggen over “Vaart” en “Rupel” zien. Clement, die iets verder in een aanpalende steeg woont, hoort zijn moeder roepen. Hij moet dadelijk naar huis komen want hij moet mee op bezoek bij zijn grootmoeder.

Marie zelf woont in het eerste huis aan het begin van het steegje. Tegen het huis aangebouwd is een stal waarin hout en wat kolen liggen opgeslagen. De oude staldeur heeft het bezoek van houtwormen niet echt doorstaan. Onderaan zijn grote stukken hout afgebroken. Het enige wat nog iets of wat goed is aan de deur

is de zware grendel en de scharnieren. Midden in de stal staat een oude tafel die in nood dienstdoet als schuilplaats. Tijdens de oorlog hebben ze hier meermaals onder gaan schuilen tijdens bombardementen.

Het is inmiddels al vijftien november wanneer plotseling weer het luchtalarm weerklinkt. Deze keer is het geluid intenser dan anders. Marie, die nog alleen aan de Rupelboord staat, kijkt verschrikt omhoog. Ze loopt zo snel ze kan naar de stal. Ze haast zich om binnen te zijn en sluit de kramakkelige staldeur achter zich. Ze kruipt zonder dralen onder de tafel en maakt zich zo klein mogelijk. Even later hoort ze het gebrom van de V-bommenmotor en dan ineens de stilte. Enkele seconden later hoort ze een fluitend geluid en daarna een enorme ontploffing. Ze hoort dat de huizen rond haar instorten. De staldeur is door de ontploffing naar binnen geblazen. De scharnieren zijn gewoon uit de muur geblazen. Gelukkig is ze schuin tegen de tafel gevallen wat haar meer bescherming gaf. Clement die met zijn moeder ondertussen bijna thuis is wrikt zich los en komt aangelopen. Roepende op zijn vriendinnetje begint hij puin en bakstenen opzij te gooien. Hij probeert haar te bevrijden vanonder de tafel in de stal. Als hij haar vrijgemaakt heeft, trekt hij haar vanonder de tafel. Samen duwen ze de staldeur nog wat weg en aanschouwen de ravage. Van het ouderlijk huis van Marie staat niets meer overeind. Ook alle andere huizen in het steegje zijn ingestort.

Ze begint te roepen: 'Moekeee....., vakeee.....' en valt al huilend in de armen van Clement. Er komt geen antwoord en de kinderen kruipen op het puin maar ze kunnen haar ouders niet vinden. Het straatje is met de grond gelijkgemaakt, enkel van de stal waar Marie inzat, is nog iets overeind gebleven. Omdat het een afgelegen steegje is duurt het betrekkelijk lang alvorens er hulp verschijnt. De kinderen zitten op de puinresten van het huis. Marie ligt huilend bij haar vriendje wanneer ze plots tussen het

puin een stuk van de voorschoot van haar moeder ziet. Ze trekt uit alle macht terwijl ze roept op haar moeder. Tevergeefs, het is slechts een reepje stof dat ze vantussen het puin uithaalt. De kinderen blijven roepen op Maries ouders maar er komt maar geen antwoord.

Mathilde, een buurvrouw uit een andere steeg komt met enkele mannen aangelopen. Ze ziet het meisje wenend op het puin zitten en ze ontfermt zich dadelijk over haar. Enkele minuten later komt er een Rode Kruis wagen aangereden gevolgd door een vrachtwagen van de vrijwillige brandweer. Nog later komt er een vrachtwagen aan met mannen van de burgerbescherming. De brandweerlieden en ook de burgerbeschermers beginnen te zoeken in het puin naar overlevenden. Er komt ook nog een bewaker van de nabijgelegen scheepswerf aan met een Duitse scheper. Die hond is min of meer afgericht om mensen op te sporen die zich zonder toestemming op de werf bevinden. Iedereen is nu druk in de weer met het ruimen van puin. Na uren zoeken en graven worden de eerste levenloze lichamen gevonden. Net voordat het lichaam van Maries moeder wordt geborgen, wordt ze met Mathilde weggestuurd van de rampplaats. Mathilde neemt het meisje mee naar haar thuis waar ze een glas melk te drinken krijgt.

Een half uur later komt een verpleegster van het Rode Kruis aankloppen bij het huis van Mathilde. Voorzichtig vertelt ze aan het meisje dat ze haar moeder en vader gevonden hebben. Om de schok niet te hevig te maken vertelt ze dat beiden naar het ziekenhuis gebracht zijn. Evenwel zonder te melden dat ze overleden zijn. Het verdrietig huilen van Marie verandert nu in opgelucht huilen nu ze weet dat haar ouders zagezegd nog in leven zijn. Diezelfde avond hoort ze een buurvrouw aan Mathilde vertellen dat er in totaal negen doden gevonden zijn. Marie ligt in een bed van een van de kinderen van Mathilde. Wanneer ze

begint na te denken komt ze tot de bevinding dat er in het steegje alles samen maar een tiental bewoners wonen. Ze tracht iedereen voor de geest te halen. Alleen daar slaagt ze niet zo goed in doordat ze uiteindelijk toch in slaap valt. Een onrustige nacht tegemoet gaande waarbij ze regelmatig wakker schiet en huilbuien krijgt. Wanneer er door een opening tussen de gordijnen aan het raam licht naar binnen schijnt, wordt ze wakker. Waar ze de avond voordien nog twijfelde over het aantal mensen in het steegje, is ze nu vastbesloten dat het er maar tien waren. Maar dan wil dat zeggen dat iedereen behalve zichzelf dood zijn. Dat kan toch niet want haar vader en moeder liggen in het ziekenhuis. Dus zullen ze wel verkeerd geteld hebben, denkt ze.

Wanneer ze beneden komt en Mathilde ziet vraagt ze dadelijk om naar het ziekenhuis te gaan. Ze wil haar ouders gaan bezoeken. Mathilde die niet weet hoe ze deze situatie moet aanpakken belooft haar in de voormiddag te gaan. Marie, die niet kan wachten vraagt geregeld wanneer ze zullen gaan. Eindelijk is het zover en vertrekken ze op de fiets naar het gasthuis in Boom. Mathilde trapt een gezapig tempo met de fiets maar voor Marie gaat het niet snel genoeg. Na een hobbelige rit komen ze aan bij het gasthuis. In de inkomhal doet Mathilde teken naar Marie dat ze even moet gaan zitten. Ondertussen informeert ze aan de balie zogezegd naar de ligplaats van de ouders. Aan de balie legt Mathilde uit wat de situatie is met Marie. Na enkele ogenblikken gaat ze naast het meisje zitten. Daar vertelt ze dat er dadelijk een verpleegster zal komen om hen tot in de kamer te brengen.

Na een vijftal minuten wachten komt er een non tot bij hen. De non neemt Marie bij de hand en neemt haar mee naar een speciale plek. Marie heeft niet door waar ze naartoe gaan. Eens aangekomen in een donkere ruimte zet de non zich op een stoel en laat Marie naast haar zitten. Daar vertelt de geestelijke dat ze dadelijk haar ouders zal zien maar dat ze niet mag schrikken. Ze

waren zo hard gewond dat ze het niet gehaald hebben. Ze zijn die nacht aan hun verwondingen overleden. Marie krijgt een huilbui en zakt op haar knieën op de grond. De non probeert het meisje te troosten maar slaagt daar niet dadelijk in. Wanneer het eerste verdriet voorbij is gaan ze de mortuariumkamer binnen. Moeder en vader liggen onder een wit laken. Enkele hun hoofd is zichtbaar met een reden. Ze zijn zo verminkt dat de rest van hun lichaam niet toonbaar meer is. Marie legt haar hoofd op de borst van haar moeder en huilt dikke tranen. Ook bij haar vader legt ze haar hoofd naast zijn hoofd. Enige minuten later neemt de non het huilende meisje terug mee naar buiten en brengt haar naar de inkomhal. Daar vertelt de zuster dat ze een tijdje bij Mathilde zal moeten blijven tot er een regeling is getroffen bij wie ze zal kunnen verblijven. Het droevige meisje gaat met tegenzin met Mathilde mee. Ze kan het nog altijd niet geloven dat haar ouders er niet meer zijn. Op de fiets rijden ze weer naar het huis waar Marie dadelijk naar haar bed gaan. Daar legt ze zich neer en huilt om de dood van haar ouders.

Diezelfde avond komt er nog een verpleegster van het Rode Kruis langs om met het meisje te praten. Ze vraagt of het meisje familieleden kent die in de buurt wonen. Door haar tranen heen kan Marie familie in Niel aanduiden. Ze weet niet waar ze eigenlijk wonen maar het moet ergens in de "geleigen" zijn, weet ze. Ze weet dat haar tante Jeanne heet, maar de naam van haar nonkel weet ze niet meer. De verpleegster stelt haar gerust met te zeggen dat ze haar familie wel zal vinden. Na al deze opwindning gaat ze terug naar haar bed waar ze de nacht huilend zal doorbrengen.

Vanaf de volgende ochtend proberen ze het meisje een zo normaal mogelijk leven te laten leiden. Al kan ze de eerste dagen niet zonder regelmatig te huilen. Soms gaat ze met Mathilde mee naar de buurtwinkel. Daar voelt ze de blikken in haar rug van de

andere klanten. Soms hoort ze twee vrouwen tegen elkaar zeggen dat ze het erg vinden voor haar, zo haar ouders verliezen. Dan komen de tranen weer boven en loopt ze snel terug naar huis.

Geleidelijk aan, gaan de weken voorbij en de huilbuien verminderen ook naarmate de tijd vordert. Marie begint stilaan terug te leven zoals voor het bombardement. Er is echter een groot verschil met voordien, ze heeft geen thuis meer. Ze speelt terug met haar vriend Clement en ze gaat af en toe naar school. Door wat ze heeft meegemaakt heeft ze uitstel van leerplicht gekregen. Ze mag dit jaar naar de les gaan wanneer ze het wil maar zonder verplichting. Het schooljaar kan ze immers het volgend jaar inhalen. Ze lijkt zich over het trauma redelijk overgezet te hebben. Alleen het naar school gaan lukt haar nog niet zo goed, De andere leerlingen uit haar klas spreken haar aan over het bombardement. Ze tracht het te vergeten maar wordt er daardoor steeds weer aan herinnerd. Om de dagen te vullen die ze niet naar school gaat heeft ze zich enkele boeken uit de boekerij gehaald. Ze heeft ook een potlood en wat papier weten te vinden en zich toegelegd op tekenen. Ze probeert in haar tekeningen het mooie van het leven naar voren te halen. Ze tekent daarom de mensen uit haar omgeving hier tussen de bloemen. Altijd staat er een weelderig schijnende zon in de tekening. De boeken die ze leest gaan ook over het dagelijkse leven en de liefde tussen mensen. Die inspireren haar dan weer om nieuwe tekeningen te maken.

Het is inmiddels eind december, al ruim een vijftal weken na de ramp. Marie, die al wel wat is aangesterkt, zit te lezen in een boek naast de kachel. Mathilde zit naast haar met een breiwerk in de handen. Ze horen het belgerinkel van iemand die per fiets komt aangereden. Wanneer die stopt aan het huisje merken ze door het raam dat het de champetter is. Hij klopt aan en Mathilde sloft naar de voordeur om ze open te maken. Na een begroeting vertelt hij

dat ze familie van de ouders van Marie gevonden hebben. Zij hebben zich bereid verklaard om het meisje op te vangen. Daarvoor moet ze wel verhuizen naar de steenbakkerijen in buurgemeente Niel. De champetter gaat binnen en zet zich aan de keukentafel.

Mathilde vraagt of hij een jenevertje wil waarop hij antwoord: 'Dat zal er wel ingaan na die lange fietsrit'.

Nadat Mathilde het borreltje voor hem heeft gezet, roept hij Marie bij hem aan tafel. Schoorvoetend en bang komt ze naar hem. Hij stelt haar gerust en verzoekt haar mee aan tafel te zitten. Dan vertelt hij dat hij goed nieuws heeft voor haar. Op de vraag of ze nog weet heeft van de familie in Niel, knikt ze ja. Bedeesd vertelt ze dat ze er al eens op bezoek is geweest tijdens de oorlog.

'Dat zijn uw tante Jeanne en nonkel Desirée' weet hij nog te vertellen.

De champetter legt uit dat ze tegen het einde van de week alles bij elkaar moet pakken. Een taxi zal haar de zaterdag namiddag komen ophalen en naar Niel brengen. Er verschijnt een geforceerde glimlach op het gezichtje van het kind terwijl ze naar Mathilde kijken.

Die stelt haar gerust met de woorden: 'Daar zul je wel goed terecht komen' en ze trekt Marie tegen haar aan.

Na nog wat details besproken te hebben met Mathilde stapt de champetter op. Even later horen ze weer het belgerinkel dat nu in de verte lijkt te verdwijnen. Ze zetten zich terug rond de kachel en gaan verder met hun bezigheden.

Dan vraagt Marie: 'Is daar dan ook een school in de buurt?'

Mathilde antwoord dat daarvoor wel een oplossing zal gevonden worden. Als ze het goed voor heeft moet daar ergens aan de kerk wel een school zijn, vertelt ze nog. Marie denkt terug aan het bezoek dat lange tijd geleden brachten aan de familie. Ze kan zich nog herinneren dat haar moeder vertelde dat ze beiden op het geleg werkten. Wanneer ze dieper nadenkt schiet het haar te binnen dat ze ook wel enkele kinderen hebben. Maar die hadden ze bij hun bezoek niet gezien. Het laatste wat ze nog weet is dat ze in een klein huis wonen waar de trap naar boven in de keuken staat. Als je onder aan de trap naar boven keek zag je pannen van het dak liggen. Mathilde ziet dat het meisje over haar verhuis inzit en tracht haar te troosten.

‘ Als je nonkel en tante je willen opvangen zijn het goeie mensen, he meisje. Je gaat daar wel goed terecht komen, daarvoor moet je geen bang hebben’.

Marie knikt met een glimlachje rond haar mond naar Mathilde. Daarna steekt ze haar voeten wat dichterbij de kachel en leest ze verder in haar boek. Onder het lezen dwalen haar gedachten af naar haar nieuwe thuis. Ze ziet een rij huisjes staan tussen de steenbakkerij loodsen. Overall staan er bloemen voor de huizen en zij loopt daar met aan haar hand haar vriend Clement. Ze lopen het straatje al lachend en zingend op en neer. In de verte hoort ze muziek die hen vrolijk maakt. Wanneer ze met zijn tweeën van achterin het straatje naar voren lopen, kijkt ze om. Achter hen zakken de huisjes een voor een in elkaar. Hoe sneller ze lopen, des te vlugger storten de huisjes in. Het duurt een eeuwigheid eer ze het straatje uit zijn.

Plots hoort ze een stem die vraagt: ‘Zullen we een boterham eten?’

Verbaasd kijkt Marie rond en ziet dat Mathilde naast haar staat. Ze schudt neen en staat recht.

‘Is het goed als ik wat op bed verder lees?’

Daar heeft Mathilde niets op tegen en het meisje gaat de trap op naar boven. In het kleine kamertje waar ze slaapt kruipt ze in het bed en trekt het deken hoog over haar hoofd. Zachtjes begint ze te huilen. Door te denken aan de steenbakkershuisjes die instorten moet ze ook weer aan haar ouders denken. Het snikken verstomt stilaan en ze valt in een weldoende slaap.

Als ze na ruim een uur aan de trap hoort roepen: ‘Marie ga je mee naar de poelier?’ springt ze uit bed.

Nu ze over deze kleine inzinking heen is loopt ze vlug de trap af. Ze gaat mee met Mathilde twee straten verder naar de poelier. Daar aangekomen duwt ze de deur open en stapt binnen, gevolgd door Mathilde. De deur slaat met een klap achter hen dicht en de deurbel klingelt nog geruime tijd na. Achter de toog opent een deur en een man volledig in wit gekleed komt binnen. Hij heeft een gek wit petje zonder klep op zijn hoofd.

‘Ah, twee schoonheden in mijne winkel’ zegt hij al lachend. ‘En, wat zal het zijn voor de dames?’

Mathilde kijkt in de toog naar de reeds gevilde konijnen die liggen uitgestald. Aan de zijkant ziet ze een kleiner exemplaar liggen. Ze wijst ernaar.

Daan vraagt ze: ‘Dat daar is dat ook een konijn?’.

‘Ha neen he madammeke, dat is de kat van mijn vrouw’ antwoordt de man al lachend.

Mathilde moet er ook mee lachen en om de mond van Marie ontstaat er ook een glimlach. Mathilde knikt ja naar de man die het konijntje uit de toog neemt. Hij legt het op een groot stuk bruin papier en pakt het in.